

การพัฒนา นักศึกษาครูด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษา
การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

The Development of Student Teacher by Integrating Contemplative
Education, Coaching and Mentoring and Research-Based (CCR),
Faculty of Education at Kanchanaburi Rajabhat University

มิตภาณี พุ่มกล่อม¹ และ กรณ์ยพล วิวรรณมงคล²

Mitparnee Pumklom¹ and Karanphon Wiwanthamongkhon²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: 1pianohawi@gmail.com

Received July 6, 2024; Revised August 25, 2024; Accepted September 14, 2024

บทคัดย่อ

การพัฒนา นักศึกษาครูเป็นภารกิจสำคัญของสถาบันการผลิตครูเพื่อออกไปรับใช้สังคมและการพัฒนาประเทศชาติ บทบาทสำคัญของการผลิตครูต้องช่วยทำให้เกิดความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะของความเป็นครู ซึ่งในปัจจุบันได้มีการพัฒนาครูอย่างหลากหลายและพบปัญหาในการปฏิบัติงานของครูต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงทำให้ต้องพัฒนากระบวนการพัฒนา นักศึกษาครูด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบการพัฒนา นักศึกษาครู 2) ศึกษาผลการพัฒนาครู และ 3) ถอดบทเรียนการพัฒนาครูด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน กลุ่มเป้าหมายได้แก่ อาจารย์พี่เลี้ยงนิเทศ จำนวน 11 คน นักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 10 คน สาขาสังคมศึกษาจำนวน 5 คน รวมจำนวน 15 คน เครื่องมือได้แก่ คู่มือการพัฒนา นักศึกษาครูฯ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครู แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถการวิจัยในชั้นเรียน และแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการพัฒนานักศึกษาครูด้วยแนวคิด CCR ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ร่วมทบทวนความเข้าใจเป้าหมายการพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 เตรียมความพร้อมการพัฒนาวิชาชีพ ขั้นตอนที่ 3 นำไปสู่การปฏิบัติงานในวิชาชีพ ขั้นตอนที่ 4 ร่วมประสานติดตามผล การปฏิบัติงาน ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนและสรุปบทเรียน

2. ผลการใช้กระบวนการพัฒนานักศึกษาครู ได้ผลดังนี้ 2.1) ความรู้ความเข้าใจของครูพี่เลี้ยง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 19.26 คิดเป็นร้อยละ 64.20 ส่วนนักศึกษาครู มีค่าคะแนนเฉลี่ย 18.05 คิดเป็นร้อยละ 60.66 2.2) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2.3) ความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครูภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และ 2.4) คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครูโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ผลการถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนานักศึกษาครูตามแนวคิด (CCR) มีประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาตามกลไกความร่วมมือร่วมใจ การส่งเสริมการบริหารจัดการ การออกแบบกิจกรรมสร้างความเป็นครู และเงื่อนไขสำคัญผู้ปฏิบัติหากไม่ศึกษาอย่างลุ่มลึกจะไม่สามารถลงสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จได้

คำสำคัญ: การพัฒนานักศึกษาครู; จิตปัญญาศึกษา; การเป็นพี่เลี้ยง; การวิจัยเป็นฐาน

Abstract

The develop student teachers is an important mission of the institute to produce teachers to serve society and develop the nation. The important role of teacher education must be to help develop the knowledge, skills, abilities, and characteristics of teachers. At present, teachers have been developed in a variety of ways and problems in teachers' work have been found to affect student learning development. Therefore, it is necessary to develop the process for developing student teachers by integrating the concept of mental and intellectual education. Mentoring and research based. The purposes of this research were 1) to develop the teacher development process 2) to study the result of teacher development, and 3) to Extract lessons from teacher development. The target groups were 11 mentor teachers, 10 fifth-year practice teachers in the field of science and 5 fifth year practice teachers in the field of social studies. The research instruments were the teacher enhancement handbook, the comprehensive test for mentor teachers and practice teachers, the teaching ability assessment, the research capability assessment, and the

characteristics assessment of practice teachers. The data were analyzed by using percentage, mean, and standard deviation

The results were as follows:

1. The result of develop the teacher development process has consisted of 5 steps: 1)Reviewing the understanding of the target for the development, 2)Preparing for the professional development, 3)Leading to working in the profession, 4) Coaching and Mentoring on the result of the process, and 5) reflection and learning from the lesson.

2. The result of using the process of the teacher preparation process and enhancement had the details as follow 2.1) The understanding of mentor teachers had a mean of 19.26 and a percentage of 64.20. For student teachers, the mean was 18.05 and the percentage was 60.66. 2.2) The teaching ability was overall at high level. 2.3) the research capability of student teachers was overall at medium level and 2.4) The characteristics of student teachers were overall at high level.

3. The result of Extracting lessons from teacher development had the point of the process of cooperation and the support for the management to infuse the teaching profession into the practice teachers. All of the aspects were related to the development and the process in action. If there was no profoundly study, it cannot lead to the success in action.

Keywords: Teacher Student Development; Contemplative Education; Mentoring; Research based

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาชาติมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการสร้างรากฐานบุคคลากรของประเทศ บทบาทนี้หน่วยงานมหาวิทยาลัยราชภัฏได้เป็นส่วนหนึ่งขอบบทบาทในการพัฒนา และมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีพันธกิจหลักสำคัญในการพัฒนาและสร้างบัณฑิตให้มีอาชีพและมีงานทำและเป็นคนดีของสังคมอุดมปัญญาพัฒนาท้องถิ่นและชาติได้อย่างยั่งยืน บทบาทสำคัญของมหาวิทยาลัยได้พัฒนานักศึกษาและดำเนินการศึกษาวิจัยรวมถึงให้บริการวิชาการ และส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครูในโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนในท้องถิ่นและในบางโอกาสมีแหล่งทุนสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาทั้งจากภายในมหาวิทยาลัยและภายนอก การพัฒนาและการวิจัยการส่งเสริมวิชาชีพครู และมีหลายโครงการได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย และในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏได้มีการขับเคลื่อน

การพัฒนาการศึกษาครูให้เป็นครูของชาติที่เปี่ยมไปด้วยคุณภาพ คุณธรรม คุณประโยชน์ มีคุณค่าในทางวิชาชีพและตนเอง จึงได้มีการศึกษาวิจัยและปฏิบัติการเรียนรู้และส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาครูให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดผลดีกับผู้เรียน (Office of the Secretariat of the Education Council (2009) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ได้ระบุถึงความพยายามปฏิบัติการศึกษามีมาอย่างต่อเนื่องเริ่มตั้งแต่ปรับระบบการบริหารจัดการจนถึงระบบการพัฒนาครู และกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยังไม่บรรลุและต่อเนื่อง และผลจากการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีตอนหนึ่งสรุปผลถึงสถานศึกษายังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ประเมินของสำนักประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) ซึ่งจากการประเมินรอบแรกถึงร้อยละ 25 จากจำนวนสถานศึกษาที่มีมากกว่า 30,000 โรงเรียนทั่วประเทศ ผลสัมฤทธิ์ที่มีผลต่ำกว่าเกณฑ์ คือ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาอังกฤษคิดเป็นร้อยละ 50 ของผู้สำเร็จการศึกษา การพัฒนาครูยังไม่ถึงขั้นเรียน การพัฒนาครูเน้นแต่การอบรมเสริมความรู้ทำให้ครูขาดจากห้องเรียนและการอบรมยังไม่สามารถเชื่อมโยงกับวิชาชีพและรายวิชาที่ตนเองทำการเรียนการสอน (Office for Educational Standards and Quality Assessment (Public Organization, 2010) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wiwathamongkol (2017) ได้ศึกษาวิจัยสรุปถึงปัญหาการพัฒนาครูที่พบดังนี้ 1)ระบบส่งเสริมสนับสนุนการสร้างแรงจูงใจการดำรงอยู่ในวิชาชีพ 2)รูปแบบและวิธีการพัฒนาครูยังเลือกลักษณะใช้วิธีการเดิม 3)ระบบการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพ 4) ครูประจำการยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาตามความต้องการของครู 5)การพัฒนาครูที่ผ่านมาพัฒนามาตามนโยบายแผนและมาตรฐานจากส่วนกลาง 6)การพัฒนาครูมีเนื้อหาสาระอบรมเกิดความซ้ำซ้อนและเรื่องซ้ำ ๆ 7) การพัฒนาครูไม่ต่อเนื่องและบุคลากรที่ให้ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ 8) ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูตามแนวปฏิรูปได้ และ 9)การพัฒนาครูไม่มีระบบการติดตาม และการนิเทศเพื่อให้คำปรึกษา จากปัญหาดังกล่าวสามารถทราบถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนในอนาคต หากครูผู้สอนทั้งระหว่างการผลิตและการพัฒนาครูประจำการยังไม่ได้มีกลไกเสริมให้เกิดผลที่ดีเพียงพอ อาจทำให้วิชาชีพครูหรือผู้ที่จะดำเนินการวิชาชีพครูนั้นเสื่อมถอยลงไปด้วยตามระบบการผลิตและการพัฒนา

จากการประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ได้ทราบปัญหาและตระหนักถึงความสำคัญในการผลิตและพัฒนาครูเป็นอย่างยิ่ง และได้พยายามหาเครือข่ายการพัฒนาครูด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนาให้เต็มมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ดำเนินการพัฒนาผลิตและพัฒนาครูให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยทำความร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ เพื่อดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนาการผลิตและพัฒนาครูให้เกิดคุณภาพและเป็นครูชั้นนำได้ตามบริบทท้องถิ่นและสามารถร่วมพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมคุณภาพได้อย่างยั่งยืนโดยผลลัพธ์จากการพัฒนานั้นทุกมหาวิทยาลัยจะต้องมุ่งพัฒนานักศึกษาให้เกิดผลผลิตที่ช่วยสร้าง

คุณภาพครูชั้นนำลงสู่ท้องถิ่นสู่การสร้างอาชีพในท้องถิ่น และผลการประชุมสภาอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้มีมติเห็นชอบให้สภาคณะบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครูในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏออกแบบและพัฒนาโครงการดำเนินการจัดทำวิจัยและพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดการเป็นพี่เลี้ยง จิตตปัญญาศึกษาและการวิจัยเป็นฐาน แล้วนำมาบูรณาการกับขั้นตอนการผลิตและพัฒนาครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ โดยคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีได้นำแนวคิดหลักการเป็น พี่เลี้ยง จิตตปัญญาศึกษาและการวิจัยเป็นฐาน ที่มาใช้ในการดำเนินการวิจัยพัฒนา นักศึกษาครูให้มีประสิทธิภาพได้แบ่งระยะขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ ระยะที่ 1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนา นักศึกษาครู ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการพัฒนา นักศึกษาครูในคณะครุศาสตร์ โดยใช้การถอดองค์ความรู้ในนักศึกษาชั้นปีที่ 5 เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาครู ดำเนินการโดยพัฒนาครูพี่เลี้ยงของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา และคัดเลือกนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศ คณะครุศาสตร์ ที่มีความสมัครใจร่วมพัฒนาตามกระบวนการผลิต เพื่อที่จะได้นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียน การปฏิบัติการในครั้งนี้เน้นการร่วมมือร่วมใจจากหลายภาคส่วน ประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูและอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งจากความร่วมมือหลายภาคส่วนเหล่านี้อยู่บนพื้นฐานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและนักศึกษาครู ผ่านกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานให้กับนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษาครูสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับนำไปประยุกต์ใช้ได้ในพื้นที่เรียนของตนเอง และในการปฏิบัติงานจะมีครูพี่เลี้ยงคอยร่วมพัฒนาและเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ นักศึกษาในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และในกระบวนการพัฒนาระหว่างและหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพจะใช้กระบวนการถอดบทเรียนกับนักศึกษาครู และครูพี่เลี้ยง เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาครูใน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ รวมทั้งนำองค์ความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียน และการพัฒนาในครั้งนี้เน้นให้บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้นำเสนอสาระความรู้แก่เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ขณะเดียวกันดำเนินการวิจัยและพัฒนาครูที่เป็นความเชื่อมโยงเชิงระบบการผลิตและพัฒนาครู และครูพี่เลี้ยงของนักศึกษารุ่นต่อไปเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในคณะครุศาสตร์

การพัฒนานักศึกษาครูด้วยแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ได้รับทราบนโยบายการพัฒนาจากที่ประชุมคณะบดีคณะครุศาสตร์ได้นำแนวนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นพัฒนานักศึกษาครูให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกิดความสามารถและช่วยปรับปรุงแก้ไขปัญหาให้ดีขึ้น ช่วยเสริมทักษะทางวิชาชีพและศักยภาพการเรียนรู้ในวิชาชีพให้เกิดความสมดุล สามารถออกไปเผชิญสู่อาชีพได้อย่างชำนาญและเป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น

โดยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกระดับ ประกอบไปด้วยกระบวนการหลักที่สำคัญคือ กระบวนการบริหารกระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศ และกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้ กระบวนการบริหารจะมีความชัดเจนอยู่ในระบบของการบริหารราชการ ส่วนกระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผลนั้นเป็นกระบวนการหลักในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพของคนในชาติ สำหรับการนิเทศเป็นกระบวนการหนุนเสริมคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนให้ครูสามารถปฏิบัติการสอนได้อย่างมืออาชีพ ดังนั้นการนิเทศจึงเป็นการปฏิบัติงานสนับสนุนความสามารถของผู้สอน ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยการนิเทศจึงมีเป้าหมายหลักอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน แต่การดำเนินงานกระทำผ่านตัวกลางคือ ผู้สอนและผู้มีหน้าที่สนับสนุน ด้วยมีความคาดหวังว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนได้รับนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง (Office of the Secretariat of the Education Council, 2009) ซึ่งผลการดำเนินการวิจัยดังกล่าวนี้ ครูและนักเรียนในโรงเรียนส่วนหนึ่งได้รับการพัฒนาด้วย การปฏิบัติจริงในกระบวนการขับเคลื่อนของการวิจัย ซึ่งการพัฒนา ดังกล่าวสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีนวัตกรรมคือการเรียนรู้แบบโครงงาน (PBL) การเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย (RBL) การเปลี่ยนบทบาทครูผู้สอน (Teacher) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เป็นโค้ช (Coach) ส่วนการพัฒนาการผลิตครูยังมีน้อยเมื่อเทียบกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษามีการทำวิจัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏในลักษณะวิจัยในชั้นเรียนบ้าง ซึ่งถ้าจะเลยการพัฒนากระบวนการผลิตครูคาดว่าจะมีช่องว่างระหว่างครูประจำการและบัณฑิตครูในอนาคตตลอดจนอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครู

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนานักศึกษาครูด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการพัฒนานักศึกษาครูด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน
3. เพื่อถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนานักศึกษาครู ด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน

สมมติฐานการวิจัย

1. กระบวนการพัฒนานักศึกษาคูด้วยกระบวนการแนวคิดจิตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน มีกระบวนการพัฒนานักศึกษาคูที่เหมาะสมตามบริบทของคณะครุศาสตร์
2. ผลการใช้กระบวนการพัฒนานักศึกษาคูด้วยกระบวนการแนวคิดจิตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน นักศึกษาคูและครูพี่เลี้ยงมีความรู้ ในระดับคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 60 มีความสามารถในการเป็นพี่เลี้ยงระดับปานกลาง และนักศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

การทบทวนวรรณกรรม

การสร้างเครือข่ายการพัฒนาคูด้วยการวิจัยและพัฒนาโดยแต่มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศได้ร่วมมือขับเคลื่อนส่งเสริมการยกระดับคุณภาพการผลิตครูให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ของคุรุสภา และการพัฒนาประเทศ การพัฒนาผลิตและพัฒนาคูมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยดำเนินงานพัฒนาการผลิตและพัฒนาคูให้เกิดคุณภาพสามารถปฏิบัติตนในวิชาชีพและพัฒนาเยาวชนของชาติให้เกิดการเรียนรู้ได้เหมาะสมตามบริบทท้องถิ่นและมาตรฐานการศึกษาชาติ สามารถร่วมพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมคุณภาพได้อย่างยั่งยืนโดยผลลัพธ์จากการพัฒนานั้นทุกมหาวิทยาลัยจะต้องมุ่งพัฒนานักศึกษาให้เกิดผลผลิตที่ช่วยสร้างคุณภาพครูชั้นนำลงสู่ท้องถิ่นสู่การสร้างอาชีพในท้องถิ่นโดยมีแนวคิดสำคัญในการพัฒนานักศึกษาคูดังนี้

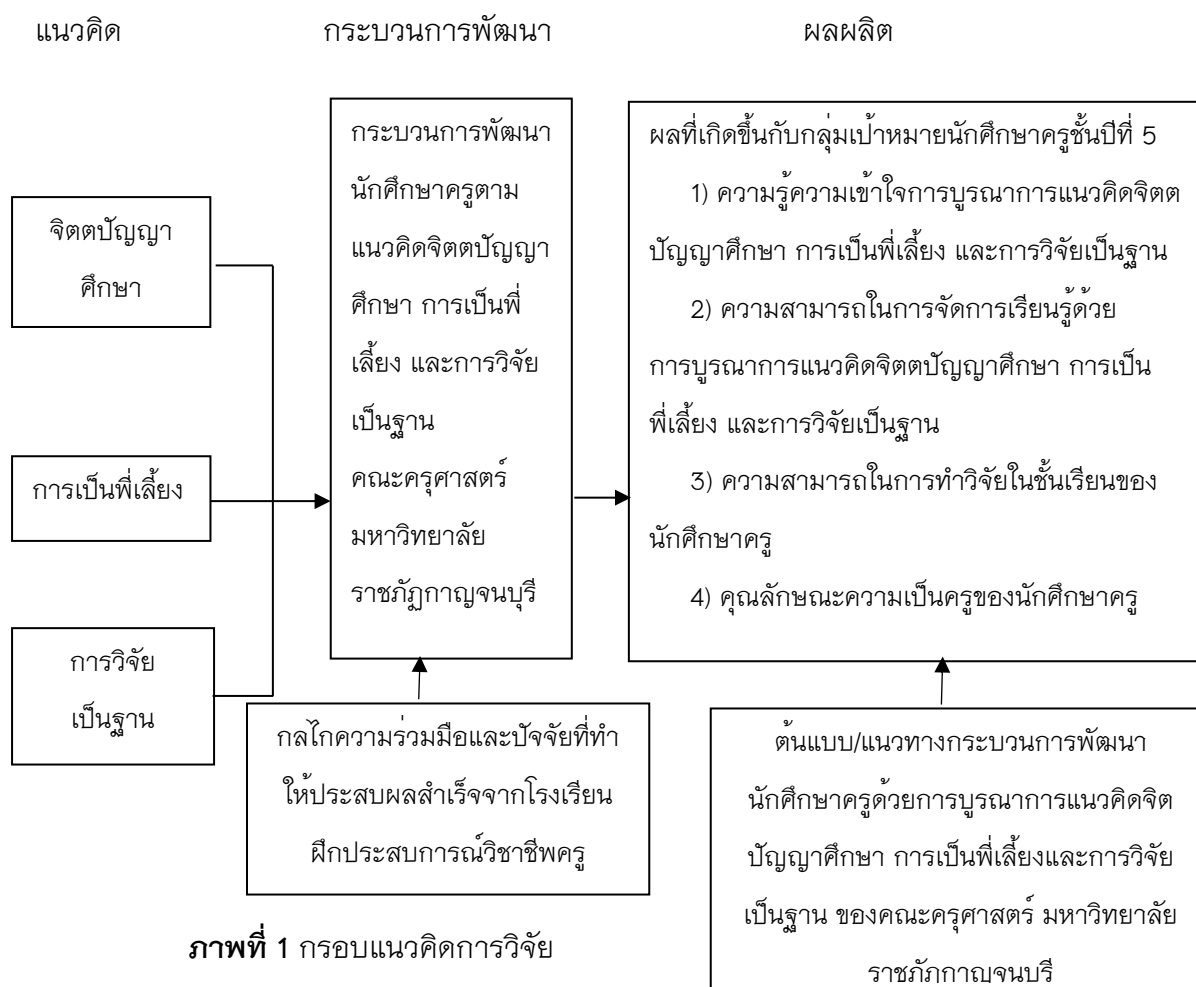
1. แนวคิดการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) เป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ที่มีประสบการณ์น้อย และการเป็นพี่เลี้ยงยังสามารถช่วยให้เกิดเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้เช่นกัน ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพของคนในชาติ สำหรับกระบวนการนี้เทศเป็นกระบวนการเสริมคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541; Moon, 2004; Knight, 2004) ประกอบด้วย 1. การสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้รับบริการ (rapport and trust) 2. การเสริมพลังอำนาจ (empowerment) 3. การทำงานอย่างเป็นระบบ (systematic approach) 4. การพัฒนาที่ต่อเนื่อง (ongoing development) 5. การชี้แนะแบบมีเป้าหมายหรือจุดเน้นร่วมกัน (focusing) 6. การชี้แนะในบริบทสถานศึกษา (onsite coaching) 7. การชี้แนะที่นำไปใช้ได้จริง (work on real content) 8. การสะท้อนผลการดำเนินงานและสรุปผลลัพธ์ (after action review and reflection) Glickman, et al. (2010)

2. แนวคิดจิตปัญญา (Emotional Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น และการจัดการกับอารมณ์นี้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน จิตปัญญาเกี่ยวข้องกับการรับรู้และความเข้าใจถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น การแสดงออกและการจัดการ

อารมณ์และความรู้สึกเหล่านี้ย่อมมีสติและมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการด้านจิตปัญญา มีบทบาทสำคัญในความสำเร็จและความพร้อมในชีวิตอย่างดี

3. แนวคิดการวิจัยเป็นฐาน (Research based) เป็นหัวข้อที่มีความหมายหลายอย่างขึ้นอยู่กับแวดวงการศึกษาวิจัยและบริบทที่กำหนด แต่โดยส่วนใหญ่ มักอ้างถึงหลักการหรือพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิจัยทางวิทยาศาสตร์หรือการศึกษาที่นำเสนอเหตุผลหรือพื้นฐานทฤษฎีสำหรับการศึกษาในการศึกษาวิจัย การวิจัยมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ใหม่ ๆ และข้อมูลที่มีค่า โดยมุ่งเน้นการสืบค้นและการสร้างสรรค์ การทดลอง การสัมภาษณ์ การสำรวจ และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาคำตอบหรือเพื่อนำเสนอความรู้ใหม่ ๆ ในสาขาวิชานั้น ๆ หรือสร้างสรรค์เทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์ หรือบริการใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์ในชีวิตประจำวันของคนหรือองค์กรต่าง ๆ การวิจัยเป็นกระบวนการที่สำคัญในการขับเคลื่อนความก้าวหน้าและการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และอุตสาหกรรมในประเทศและโลกให้เป็นไปได้อย่าง (Phanich, 2005; Kanchanawasi, 2002)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายการวิจัย กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย
 - 1.1. อาจารย์พี่เลี้ยงนิเทศของนักศึกษาในกลุ่มเป้าหมายในสถานศึกษาจำนวน 11 คน
 - 1.2. นักศึกษาครูในชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 15 คน ประกอบด้วย สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 10 คน สาขาสังคมศึกษาจำนวน 5 คน ที่เข้าร่วมด้วยความสมัครใจและอาจารย์นิเทศให้ความร่วมมือเข้าร่วมพัฒนาตามโครงการฯ
2. เนื้อหาสาระการดำเนินการวิจัย การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้สาระเนื้อหา ดังนี้ 2.1) แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา 2.2) แนวคิดการโค้ช 2.3) แนวคิดการวิจัยเป็นฐาน 2.4) สาระเนื้อหาหลักสูตรรายวิชาตามมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา (สกอ.) รวมถึง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา และมาตรฐานครูสภา
3. ระยะเวลา ดำเนินการปฏิบัติการศึกษาวิจัยแก่นักศึกษาที่กำลังฝึกประสบการณ์ในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษามีรายละเอียดการดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วางแผนการดำเนินการตามแนวคิด CCR

1.1 การศึกษา ทบทวนเอกสาร วิเคราะห์และสังเคราะห์ 1) ทบทวนเอกสารหลักการ ทฤษฎีการเรียนรู้ RBL Coaching จิตตปัญญาศึกษา 2) วิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ RBL Coaching จิตตปัญญาศึกษา 3) ทบทวนวิธีวัดประเมินผลการเรียนรู้ RBL Coaching จิตตปัญญาศึกษาแบบเสริมพลัง และ 4) วิเคราะห์สังเคราะห์ ผลการดำเนินงานที่ได้จากการดำเนินการถอดบทเรียนการพัฒนา นักศึกษาครูในแต่ละมหาวิทยาลัยทั้ง 4 มหาวิทยาลัย ตามกิจกรรมดำเนินงานและผลผลิตในแต่ละระดับในส่วนเครือข่ายภาคกลางและภาคตะวันตก

1.2 การเตรียมการพัฒนาโครงการวิจัยพัฒนานักศึกษาครูระดับกลุ่มภาคกลางภาคตะวันตก เข้าร่วมประชุมคณบดีกลุ่มภาคกลาง ภาคตะวันตกเพื่อสร้างความเข้าใจโครงการพัฒนาระบบผลิตและกระบวนการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดและกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (RBL) แนวคิดระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 4 แห่ง และดำเนินการจัดทำโครงการวิจัยเพื่อเสนอประธานกลุ่มภาคกลางและภาคตะวันตก เพื่อวางแผนการดำเนินงาน หลังจากนั้นคณะวิจัยได้ร่วมวางแผนกำหนดแผนการดำเนินการและดำเนินการจัดทำข้อตกลงสัญญากับทางประธานเครือข่ายภาคกลางและภาคตะวันตก

1.3 การประชุมวางแผนงานรองคณบดีที่รับผิดชอบและอาจารย์ในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการคณะ ครุศาสตร์ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาครู ตามแนวคิด CCR ดำเนินการประชุมอาจารย์วางแผนการดำเนินการในการพัฒนาการศึกษาครูและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการ และวิเคราะห์เป้าหมายของหลักสูตรแต่ละหลักสูตรในคณะครุศาสตร์

ขั้นที่ 2 การพัฒนากรอบความคิดนักวิจัย อาจารย์และคู่มือที่ใช้ในการวิจัยตามแนวคิด CCR การสร้างและพัฒนาคู่มือสำหรับการศึกษาวิจัยในโครงการคณะครุศาสตร์ และเครื่องมือไปวัดและประเมินผลตามวัตถุประสงค์ และนำคู่มือและเครื่องมือนำเสนอต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาโครงการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จำนวน 5 ท่าน นำข้อเสนอแนะมาทบทวนและเตรียมประชุมสร้างความเข้าใจเป้าหมายการดำเนินการแก่นักวิจัย อาจารย์ผู้สอน อาจารย์นิเทศในพื้นที่กาญจนบุรี และร่วมดำเนินการติดตามและร่วมปฏิบัติการพัฒนาอาจารย์ตามแผนความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเครือข่ายภาคกลางที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัย

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการพัฒนาครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครู คณะนักวิจัยและอาจารย์ร่วมพัฒนาครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครู การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนากระบวนการการผลิตและพัฒนาครู นักศึกษาชั้นปีที่ 5 อาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงมีกระบวนการดำเนินการดังนี้ ขั้นเตรียมก่อนการนิเทศ ขั้นนิเทศ ขั้นสรุป และนักศึกษาครูนำเสนอแนะจากอาจารย์และครูพี่เลี้ยง การนำเสนอไปทบทวนงานและออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด CCR ในครั้งต่อไป

ขั้นที่ 4 การสะท้อนและสรุปผลการดำเนินงาน ดำเนินการเชิญประชุม ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครู ในการดำเนินการประชุมถอดบทเรียนจากการดำเนินการพัฒนาตามแนวคิด CCR สะท้อนผลจากนักศึกษาครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และปรับแนวทางการดำเนินการและปรับกระบวนการผลิตและพัฒนาครูฯ รายงานผลสรุปโครงการนำเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการวิจัยแห่งชาติ (สกว.) ในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาระบบการพัฒนาการศึกษาครูด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน มีกระบวนการพัฒนาการศึกษาครู ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ (GRICR) ขั้นตอนที่ 1 ร่วมทบทวนความเข้าใจเป้าหมายการพัฒนา (Goal) ขั้นตอนที่ 2 เตรียมความพร้อมการพัฒนาวิชาชีพ (Preparing) ขั้นตอนที่ 3 นำไปสู่การปฏิบัติงานในวิชาชีพ (Implement) ขั้นตอนที่ 4 ร่วม

ประสานติดตามผลการปฏิบัติงาน (Coaching & Mentoring) ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนและสรุปบทเรียน (Reflection)

2. ผลการใช้กระบวนการพัฒนานักศึกษาครูด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน มีดังนี้

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning) การพัฒนานักศึกษาครูในชั้นปีที่ 5 ทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบ 30 ข้อได้ผลคะแนนดังนี้

ตารางที่ 1 ผลคะแนนการทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาครู

ประเด็นการทดสอบความรู้ความเข้าใจ ตามแนว CCR	จำนวนข้อสอบ	ครูพี่เลี้ยง		ร้อยละ	นักศึกษาครู		ร้อยละ
		$\bar{X}$	SD.		$\bar{X}$	SD.	
1.จิตตปัญญาศึกษา	10	6.18	0.98	61.80	6.06	0.96	60.60
2.ระบบพี่เลี้ยง	10	6.27	0.90	62.70	5.73	0.88	57.30
3.การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน	10	6.81	0.75	68.10	6.26	0.79	62.60
คะแนนเฉลี่ยรวม	30	19.26	0.87	64.2	18.05	0.87	60.66

จากตาราง พบว่า ผลการทดสอบหลังการประชุมชี้แจงครูพี่เลี้ยง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 19.26 คิดเป็นร้อยละ 64.20 ส่วนนักศึกษาหลังการประชุมชี้แจง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 18.05 คิดเป็นร้อยละ 60.66

2.2 ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน (CCR) ได้ดำเนินการประเมินผลจำนวน 2 ครั้ง โดยการประเมินในเดือนที่ 2 และเดือนที่ 4 และได้ทำการประเมิน 3 ฝ่าย คือ นักศึกษาประเมิน อาจารย์นิเทศประเมินนักศึกษา ครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษาแล้วนำผลมาหาค่าเฉลี่ยได้ผลดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน (CCR) สรุปโดยภาพรวม

ประเด็นการประเมิน	นักศึกษาประเมินตนเอง			อาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษา			ครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา			ค่าเฉลี่ยรวม		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	2.39	0.69	ปานกลาง	2.55	0.63	มาก	2.92	0.57	มาก	2.62	0.63	มาก
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว CCR	2.88	0.59	ปานกลาง	2.81	0.60	มาก	3.25	0.57	มาก	2.98	0.58	มาก
3. การวัดและประเมินผล	2.98	0.60	ปานกลาง	2.68	0.58	มาก	3.09	0.64	มาก	2.91	0.60	มาก

ประเด็นการประเมิน	นักศึกษาประเมิน			อาจารย์นิเทศก์			ครูพี่เลี้ยงประเมิน			ค่าเฉลี่ยรวม		
	ตนเอง			ประเมินนักศึกษา			นักศึกษา					
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
4. ด้านการใช้สื่อ/ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้	3.01	0.56	ปานกลาง	2.69	0.53	มาก	3.25	0.60	มาก	2.98	0.56	มาก
รวมเฉลี่ย	2.81	0.61	ปานกลาง	2.68	0.58	มาก	3.12	0.59	มาก	2.89	0.59	มาก

จากตารางผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน (CCR) สรุปโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.89, S.D. = 0.59)

2.3 ผลการประเมินความสามารถการวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาครู ได้ทำการประเมินเป็นระยะตลอดระยะเวลา 1 ภาคเรียน โดยทำการประเมิน จำนวน 6 ประเด็น ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความสามารถในการวิจัยของนักศึกษาครู

ประเด็นการประเมิน	นักศึกษาประเมิน			อาจารย์นิเทศก์ประเมิน			ครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา			ค่าเฉลี่ยรวม		
	ตนเอง			นักศึกษา								
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1.การระบุปัญหา	3.35	0.52	ปานกลาง	2.60	0.63	ปานกลาง	3.26	0.59	ปานกลาง	3.07	0.58	ปานกลาง
2.การวิเคราะห์ทางออกของปัญหา	3.73	0.59	มาก	2.60	0.51	ปานกลาง	3.40	0.51	ปานกลาง	3.24	0.53	ปานกลาง
3.การคัดเลือกวิธีการแก้ปัญหา	3.39	0.70	ปานกลาง	2.86	0.64	ปานกลาง	3.40	0.98	ปานกลาง	3.21	0.77	ปานกลาง
4.การประเมินวิธีการแก้ปัญหา	3.86	0.64	มาก	2.66	0.61	ปานกลาง	3.06	0.79	ปานกลาง	3.19	0.68	ปานกลาง
5.การสังเคราะห์วิธีการแก้ปัญหา	3.73	0.59	มาก	2.73	0.59	ปานกลาง	3.20	0.56	ปานกลาง	3.22	0.58	ปานกลาง
6.การสะท้อนผลวิธีการแก้ปัญหา	3.60	0.63	มาก	2.60	0.51	ปานกลาง	3.40	0.51	ปานกลาง	3.20	0.55	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.61	0.61	มาก	2.67	0.58	ปานกลาง	3.28	0.65	ปานกลาง	3.18	0.61	ปานกลาง

จากตารางผลการประเมินความสามารถการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.18, S.D. = 0.61)

2.4 ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู ได้ทำการประเมิน 3 ส่วนด้วยกัน คือ นักศึกษา อาจารย์นิเทศ และครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา ซึ่งได้ทำการประเมินเป็นระยะ ๆ แล้วทำการหาค่าเฉลี่ยรวมนำเสนอเป็นข้อมูลได้ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู

ประเด็นการประเมิน	นักศึกษาประเมินตนเอง			อาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษา			ครูพี่เลี้ยงประเมินนักศึกษา			ค่าเฉลี่ยรวม		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู	4.16	0.68	มาก	4.50	0.57	มากที่สุด	4.60	0.52	มากที่สุด	4.42	0.59	มาก

จากตารางพบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู คณะวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ส่วนทั้งนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.18, S.D. = 0.61)

3. ผลการถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาครู พบว่า ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาครูและอาจารย์นิเทศ เข้าใจการเสริมคุณค่าจิตวิญญาณครู อาจต้องใช้เวลายาวนานมากกว่าการเสริมสร้างสาระวิชาการและความรู้ ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนและพัฒนาให้เกิดผล แต่สิ่งที่สำคัญมากกว่าคือกระบวนการเรียนรู้และการเสริมประสบการณ์สู่การสร้างคุณค่าของวิชาชีพ การเป็นต้นแบบทั้งกาย วาจา และใจนั้นจะเป็นเครื่องเพาะบ่มนักศึกษาครูที่ได้รับการเรียนรู้สู่คุณค่าแห่งวิชาชีพครูและการปลูกจิตวิญญาณความเป็นครูในตัวนักศึกษาให้เกิดความตระหนักในหน้าที่ของตนตลอดชีวิตของการประกอบวิชาชีพครู และกระบวนการครูเพื่อศิษย์นั้นจะเป็นกระบวนการที่เปรียบเสมือนขั้วบันไดที่ส่งต่อและถ่ายทอดต่อกันไปอย่างไม่มีวัน จบสิ้นหรือเรียกได้ว่าเป็น “บันไดแห่งจิตวิญญาณครู”

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ซึ่งการดำเนินงานได้ได้สังเคราะห์ขั้นตอนการดำเนินงานได้ 5 ขั้นตอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินการบริหารจัดการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานมีความสำคัญและการใช้การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานให้เกิดผลสำเร็จ สิ่งที่เกิดขึ้นในการพัฒนางานนั้น การขับเคลื่อนการพัฒนางานนั้นได้วิเคราะห์ถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมที่จะต้องเตรียมความพร้อมทุกฝ่ายในการดำเนินโครงการให้มีความเข้าใจตั้งแต่หลักการของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน เป็นหลักที่สำคัญในการดำเนินการไปใช้เชิงพื้นที่ใน

การพัฒนานักศึกษาครู หากนักวิจัยเชิงพื้นที่ทุกส่วนมีความเข้าใจหลักสำคัญตามแนวคิดของโครงการการดำเนินการที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือการร่วมวางแผนการดำเนินงานจากส่วนกลางจะต้องมีความสอดคล้องกันในการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งกระบวนการเชิงพื้นที่แต่ละพื้นที่ที่ในการพัฒนาแต่ละมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นให้เป็นไปตามบริบทในการอำนวยความสะดวกและขับเคลื่อนกลไกการผลิตและพัฒนานักศึกษาครูให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพ อีกประการหนึ่งเป็นการช่วยให้พื้นที่แต่ละพื้นที่ที่มีความเข้าใจและร่วมแก้ปัญหาาร่วมกันในการดำเนินการพัฒนาริชาชีพและกลไกการผลิตพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพโดยสังเคราะห์ขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Gottesman (2000) กล่าวไว้ว่าในการถ่ายโยงทักษะใหม่ เป็นการถ่ายโยงการเรียนรู้ด้วยวิธีการชี้แนะ ความรู้และทักษะใหม่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการชี้แนะจะมีความคงทนมากกว่าวิธีการอื่น ๆ ซึ่งหลังรับการชี้แนะสามารถจดจำความรู้ ได้ร้อยละ 90 ถึงเวลาจะผ่านไปนานระดับความรู้ความเข้าใจก็ยังคงอยู่ที่ อยู่ในระดับร้อยละ 90 และแนวคิดของ Knight (2004) ได้แนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและเป็นขั้นเป็นตอน ไม่เสียเวลาไปกับการอภิปรายหรือพูดคุยกันเชิงทฤษฎีการเสริมพลังอำนาจ (empowerment) การชี้แนะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้รับการชี้แนะได้ค้นพบพลัง หรือวิธีการทำงานของตนเอง เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความยั่งยืนและผู้รับการชี้แนะสามารถพึ่งพาความสามารถของตนเองได้ เป้าหมายปลายทางของการชี้แนะ คือ การให้ผู้รับการชี้แนะสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้ด้วยตนเองสามารถกำกับตนเอง (self-directed) ได้

2. ผลการใช้กระบวนการพัฒนานักศึกษาครูด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจมีค่าคะแนนเฉลี่ย 19.26 คิดเป็นร้อยละ 64.20 ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ผลการประเมินความสามารถในการวิจัยของนักศึกษาครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู คณะวิจัยได้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ส่วน ทั้งนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการดำเนินงานเชิงปฏิบัติการ ในเชิงพื้นที่แต่ละพื้นที่ที่มีความสอดคล้องและใกล้เคียงกันในการดำเนินการพัฒนาและส่งผลลัพธ์ต่อกระบวนการผลิตและพัฒนานักศึกษาครูให้เกิดประสิทธิภาพในวิชาชีพ การดำเนินการพัฒนาทั้งในชั้นเรียนและเชิงพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันในเชิงประสบการณ์ของนักศึกษาครู การปฏิบัติพัฒนาตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานนั้นมีผลการดำเนินงานที่เชิงพื้นที่ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ในการปรับใช้เชิงพื้นที่ตามความเหมาะสมนั้นเป็นกลไกที่แต่ละ มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการปรับประยุกต์ความถนัดและความเชื่อในแนวคิดที่นำไปปฏิบัติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Wiwathamongkol (2017) พบว่าผลการพัฒนาให้มีทักษะและสมรรถนะในการ จัดการเรียนการสอนที่สูงขึ้น มีข้อย่อยดังนี้ ผลการพัฒนาให้มีทักษะและสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนของครูด้วยกระบวนการปฏิบัติการสอนเป็นฐาน (Lesson study) ผ่านระบบ

การสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมทั้งสมรรถนะการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอยู่ในระดับดี และผลการวิจัยของ Chaowatanakul (2010) พบว่าสมรรถนะของอาจารย์นิเทศก์ในด้านการให้คำปรึกษาแนะนำอยู่ในระดับสูงมาก สมรรถนะด้านการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อยู่ในระดับสูงมาก สมรรถนะด้านการทำวิจัยชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3. ผลการถอดบทเรียนกระบวนการนิเทศติดตามการพัฒนานักศึกษาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน โดยมีกลไกความสำเร็จ กลไกการร่วมมือร่วมใจจากหลายฝ่ายในการเสริมสร้างความเป็นครูสู่นักศึกษาครู ซึ่งเป็นกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุน และกระบวนการบริหารจัดการทุกประเด็นมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในการดำเนินการพัฒนาโดยมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการตามโครงการมีความเหมาะสมและสร้างกระบวนการพัฒนานักศึกษาครู ให้เกิดความศรัทธา และความกระบวนพัฒนาที่กระจ่างชัดขึ้น และในบางกรณีอาจมีบางส่วนที่ซับซ้อนและเงื่อนไขในการปฏิบัติ หากผู้ปฏิบัติไม่ศึกษาอย่างเข้าใจจะไม่สามารถลงสู่การปฏิบัติได้และบรรลุตามเป้าหมายของการพัฒนานักศึกษาครูให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน ทั้งนี้ในการถอดบทเรียนได้ดำเนินการศึกษาผลที่เกิดขึ้นที่จะส่งผลให้การดำเนินการนั้นเกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและแนวทางที่ควรจะดำเนินการในครั้งต่อไป ซึ่งในการถอดบทเรียนในโครงการนี้ไม่ได้ดำเนินการเพียงอย่างเดียวเท่านั้น คณะวิจัยได้ดำเนินการถอดบทเรียนจากการดำเนินการผ่านกระบวนการประชุมอย่างต่อเนื่องและสามารถพัฒนาปรับกระบวนการดำเนินการให้เหมาะสมในกระบวนการที่สะท้อนผลที่เกิดขึ้นช่วยให้กระบวนการดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวของ Knight (2004) ได้เสนอแนวปฏิบัติที่เน้นเป็นรูปธรรมมากกว่าการบรรยายและเป็นขั้นเป็นตอนง่าย ๆ โดยไม่ควรจะไม่เสียเวลาไปกับการอภิปรายหรือพูดคุยกันเชิงทฤษฎีจนไม่ได้ลงมือปฏิบัติสร้างประสบการณ์ และ Costa and Garmston (2002) และ Johnson & Johnson (1999) ควรให้ผู้รับการชี้แนะ ได้เรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตัวเอง การบอกวิธีการแก้ปัญหาให้ไปเลยกับการปล่อยให้ผู้รับการชี้แนะ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองก็มีข้อดีข้อเสียต่างกัน ไป Moon, (2004: 84) การประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่ดีเกิดขึ้นในสภาพการทำงานจริง การดำเนินการชี้แนะจึงควรเกิดขึ้นในการทำงานในบริบทของสถานศึกษา การดำเนินการชี้แนะเป็นการทำงานเชิงลึกเข้มข้น เป็นการช่วยให้ผู้รับการชี้แนะเคลื่อนจากความรู้ความเข้าใจในการสอนแบบผิวเผิน (surface approach) ไปสู่การทำความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้น (deep approach) โดยอาศัยกระบวนการลงมือปฏิบัติลงมือทำงานการชี้แนะ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องเข้าไปทำงานร่วมกับผู้รับการชี้แนะในสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลการศึกษาริ้วยนำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากกระบวนการพัฒนานักศึกษาคูด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาการเป็นพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ร่วมทบทวนความเข้าใจเป้าหมายการพัฒนา (Goal) มีลำดับขั้นตอนดังนี้ 1.1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนานักศึกษาคูให้เกิดผลลัพธ์ตามกระบวนการ 1.2) วางแผนร่วมกันในการดำเนินงาน ระหว่างนักวิจัยและอาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการในแต่ละมหาวิทยาลัย 1.3) ออกแบบและดำเนินโครงการวิจัยกระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน (CCR) และ 1.4) แนวทางการใช้เครื่องมือในการดำเนินการของโครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 เตรียมความพร้อมการพัฒนาวิชาชีพ (Preparing) มีลำดับขั้นตอนดังนี้ 2.1) เตรียมความพร้อมให้ความรู้แก่นักวิจัยและหลักการของกระบวนการ CCR ในการนำไปสู่ขั้นเรียน 2.2) กำหนดเป้าหมายของกระบวนการวิจัยตามแนวคิด CCR 2.3) ฝึกลงมือปฏิบัติและร่วมเรียนรู้ด้วยโดยใช้หลักจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานในกระบวนการของโครงการวิจัย และ 2.4) ร่วมวางแผนการดำเนินงานในระดับคณะร่วมกันในการขับเคลื่อนการพัฒนานักศึกษาคู

ขั้นตอนที่ 3 นำไปสู่การปฏิบัติงานในวิชาชีพ(Implementing) มีลำดับขั้นตอนดังนี้ 3.1) เป็นขั้นที่อาจารย์นักวิจัยออกแบบและวางแผนการดำเนินงานให้เกิดผลงานที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ 3.2) ประชุมอาจารย์พัฒนาออกแบบกิจกรรมตามรายวิชาที่นำไปบูรณาการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติรายวิชาและการนำไปปรับใช้ในแต่ละบริบทของผู้สอนวางแผนการนิเทศนักศึกษาชั้นปีที่ 5 3.3) ประชุมชี้แจงครูพี่เลี้ยงให้มีความรู้และเข้าใจในการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน และ 3.4) กำหนดการวางแผนการดำเนินการกับโรงเรียนในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 4 ร่วมประสานติดตามผลการปฏิบัติงาน(Coaching & Mentoring) มีลำดับขั้นตอนดังนี้ เป็นขั้นที่ติดตามผลการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีการดำเนินการ ติดตามเชิงพื้นที่ดำเนินการขับเคลื่อนตามกลไกและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู ติดตามและกำกับการตามขั้นตอนการนิเทศดังนี้ 4.1) ขึ้นเตรียมก่อนการนิเทศ 4.2) ขึ้นนิเทศ และ 4.3) ขึ้นสรุป

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนและสรุปบทเรียน (Reflecting) มีลำดับขั้นตอนดังนี้ 5.1) นำเสนอรายละเอียดกระบวนการและข้อคิด ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานของอาจารย์พี่เลี้ยงหรือนักวิจัยเพื่อเป็นบทเรียนในการพัฒนานักวิจัย 5.2) ดำเนินการถอดบทเรียนตามกระบวนการเชิงพื้นที่ที่ได้สะท้อนผลการดำเนินงานจากหลายส่วนด้วยกัน ทั้งส่วนมหาวิทยาลัย ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษา อาจารย์นิเทศ ส่วน

ของสถานศึกษา ได้แก่ อาจารย์พี่เลี้ยง และ 5.3) ดำเนินการสรุปผลการถอดบทเรียน และรายงานผลการดำเนินงานในการพัฒนานักศึกษาคู

ภาพที่ 2 กระบวนการพัฒนานักศึกษาคูด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษากการเป็นพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการใช้แนวคิดการวิจัยเป็นฐานในการพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนมีผลการดำเนินงานที่ค่อนข้างจะน้อยกว่าด้านอื่น ผู้นำผลการวิจัยไปใช้ควรพัฒนาเสริมประสบการณ์ การวิจัยให้นักศึกษาคูในการสร้างประสบการณ์นำไปใช้ในชั้นเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้วยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐาน (CCR) นักศึกษาและครูพี่เลี้ยงควรจะต้องได้รับการทบทวนกระบวนการการนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้เชิงพื้นที่และสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมเชิงพื้นที่และธรรมชาติรายวิชาในการบูรณาการ

3. คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครูเป็นประเมินในระยะสั้น 1 ภาคเรียน ผู้นำไปใช้อาจขยายเวลาเพิ่มมากขึ้นเพื่อจะได้ศึกษาและสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาครู จนเกิดพฤติกรรมความยั่งยืนในการพัฒนาและผลดีวิชาชีพครู

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมพัฒนานักศึกษาครูร่วมกับสื่อเทคโนโลยีในการผลิตและพัฒนาครูโดยร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการพัฒนาและผลิตครูในศตวรรษที่ 21 ด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเป็นพี่เลี้ยงและการวิจัยเป็นฐานโดยแยกแต่ละภูมิภาค

References

- Anawachkul, J. (2013). National educational research direction framework. (2012–2015) to support the implementation of government policy, *Educational Research Journal Office of the Secretariat of the Education Council*. Year 1 (Issue 1, October–December 2013).
- Chaisiriwat, S. (2007). *The role of administrators in the development of teachers in private primary schools*. Independent Study Master of Education Degree Field of Study: Educational Administration Department of Educational Administration Graduate School Silpakorn University.
- Chaowatanakul, K. (2010). *Development of a mentoring and guidance model to promote teaching and research competencies in the classroom of teaching professional training students*. Department of Mathematics, Public Health. Doctor of Philosophy Faculty of Education Silpakorn University.
- Costa, A.L. and Garmston, R.J., (2002). *Cognitive coaching: A foundation for renaissance schools*. Second Edition. Christopher–Gordon Publishers, Inc.
- Glickman, Carl. D. and Stephen P. Gordon and Jovita M. Ross–Gordon. (2010). *Supervision and Instruction Leadership: A Developmental Approach*. 8th ed. Allyn and Bacon
- Gottesman, B. (2000). *Evaluating professional development*. Corwin Press.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1999). Making cooperative learning work. *Theory into practice*, 38(2), 67–73.
- Kanchanawasi S. (2002). *Evaluation theory*. 3rd printing. Chulalongkorn University Press.

- Knight, J. (2004). Instructional coaches make progress through partnership. *Journal of Staff Development*, 25 (2), 32–37.
- Moon, J. A. (2004). *A handbook of reflective and experiential learning: theory and practice*. RoutledgeFalmer.
- Office for Educational Standards and Quality Assessment (Public Organization). (2010). *Glossary of terms for evaluating educational quality*. Office for Educational Standards and Quality Assessment (Public organization).
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2009). *Proposals for educational reform in the second decade (2009–2018)*. Office of the Secretary of Education.
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2009). *Summary of the results of 9 years of educational reform (1999–2008)*. V.T.C. Communication.
- Phanich W. (2005). *Knowledge management*. Practitioner edition. Institute for the Promotion of Knowledge Management for Society.
- Wiwathamongkol K. (2017). Teacher development model using the professional learning community process. To promote the ability to manage learning according to STEM education at the basic education level. *Viridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(3), 92–114.
- Wiwathamongkol, K. (2017). *Curriculum development and basic education management*. Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University.